

MEMORIAL
General Marii Wittek

adres
W-ae

LUP

broń zdy-
józuk

3 vi 1943 - vi 1945

st. nad.

JÓŹWIAK Wanda
zam. Bobrowska (15 vi 1945)

2300/146K

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — *Tecz. 300 / WSK* .....

JÓŹWIAK Wanda .....

Kam. Bobrowka .....

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora ✓

II. Materiały uzupełniające relację —

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. — 1945

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓

VI. Fotografie —

I₁₁ Relacja utabwana

- Schemat relacji, org., k. 2 s. 1-4.

Nzypel. 2300

W9/22
I/111

**Schemat relacji o wojennej służbie kobiet-żołnierzy
W I i II Armii Wojska Polskiego
w latach 1939-1945**

Relację można sporządzić również w sposób opisowy uwzględniając punkty schematu ale nie rozdziałając opisu na poszczególne punkty.

I. DANE OSOBOWE

1. Nazwisko (także panińskie z datą zmiany), imiona *Wanda, Eugenia Bobrowska z domu Józwik, ślub 15 lipca 1945r*
2. Data i miejsce urodzenia (w przypadku wsi podać powiat)
4 lutego 1924 roku, Harbin (Chiny)
3. Imiona rodziców, nazwisko panińskie matki, dane o ich pracy zawodowej i społecznej *Katarzyna Jabłowska z d. Wojciechowska, pracownica MSZ, ojciec Michał Józwik weteran wojenny w 2SBK w r. 1937 jako wróg ludu.*
4. Obecny adres składającej relację, nr telefonu *Warszawa,*

II. DANE ŚRODOWISKOWE

1. Wykształcenie (nazwy szkół i lata ich ukończenia) *szkoła średnia 1941r, studia medyczne 1941-43 przerwane z powodu następców do k/p*
2. Miejsce zamieszkania przed 1939 rokiem .
do 1936r Harbin, Chiny, 1936 gwardziści - 43 Moskwa
3. Czym zajmowała się przed 1939 rokiem (nauka, praca-jaka?)
nauka

0/8

4. Przynależność do ZHP, PCK, PWK, ZMW, Sodaliczja Mariańska
nie

III. UDZIAŁ W KAMPANII WRZEŚNIOWEJ 1939 ROKU

Przydział, funkcja, służba wojskowa lub udział w obronie cywilnej, służba sanitarna

nie

IV. DANE Z OKRESU LAT 1939-1945

Nauka, praca, udział w konspiracji (jakiej?)

1943-1945 smierza w WP

I/12

1. Kiedy i w jakich okolicznościach znalazła się w ZSRR? (wywiezienie, aresztowanie, ewakuacja, miejsce pobytu – charakter pracy)

wyjazd z Chin razem z rodzicami do ZSRR po sprzedaniu przez ten kraj Chinisro - wrodziny koleji żelaznej, gdzie ojciec był zatrudniony w charakterze tłumacza. Osiadł w Moskwie.

2. Moja droga do wojska polskiego (mobilizacja - podać przez kogo zmobilizowana i kiedy, zaciąg ochotniczy)

Zaciąg ochotniczy 3 czerwca 1943r

3. Data rozpoczęcia służby w wojsku i data zdemobilizowania

3 czerwca 1943 grudzień 1945

4. Nazwy kolejnych jednostek, w których odbywała służbę wojskową

1 Baza Sanitarna 3.VI.43 - 30.VIII-43r

2 Baza Sanitarna 30.VIII-43 - grudzień 1945

5. Jakie wykonywała zadania i jakie zajmowała stanowiska lub funkcje w wojsku

Siostro medyczna, 1. Pluton segregacyjny
2 - " - operacyjny

6. Jakie przeszła przeszkolenie w wojsku (szkoły, kursy, itp.)

nie

7. W jakich bitwach brała udział (miejsce, data, odniesione rany i kontuzje, gdzie i kiedy?)

rany nie byłem, wzięte operacje w ramach uczestnictwa w działaniach bojowych 2 DP WP

8. Stopień wojskowy w chwili demobilizacji (data ostatniego awansu)

St. sierżant, ostatni awans rok 1945

9. Odznaczenia bojowe, państwowe i społeczne

1. Krzyż kawalerski Orderu Odrodzenia
2. Wszystkie medale państwowe

V. ŻYCIORYS POWOJENNY

1. Dalsze kształcenie się. Warunki rodzinne. Praca zawodowa i działalność społeczna. Wpływ służby wojskowej na życie powojenne. (Jest bardzo pożądane nadsyłanie oddzielnych wspomnień przedstawiających losy wojenne i powojenne)

1951-1957 zawrót studre na filologii rosyjskiej.
1950-1957 dyktant w Mosdzynarodowym Zneszeniu
1957-1958 - sekretarz redakcji w gazecie "Wiedziarz"
"Russkiej Gorn"
1958-1979 - sekretarz w PAP
1979 - przejście na emeryturę

2. Z jakimi trudnościami życiowymi borykała się bezpośrednio po wyjściu z wojska, czy korzystała z pomocy władz państwowych czy społecznych?

Z zadanych mi po wyjściu z wojska, zadanych mi przyznano

3. Obecne źródło utrzymania (emerytura, renta z ogólnego stanu zdrowia, renta inwalidy wojennego, renta rolna, renta wdowia, proszę uwzględnić grupy inwalidztwa)

emerytura.

4. Obecny stan zdrowia

1 godnie 2 wreciem

5. Z jakiego rodzaju pomocy, służby zdrowia korzystała ?

7/1/44

żadnej pomocy nie otrzymywałam. Korzystałam z walizki mi odnowy zdrowia.

6. Czy była represjonowana po wojnie (sama autorka lub jej rodzina, aresztowania, śledztwo, okoliczności, data i miejsce)

nie

7. Krótka charakterystyka najbliższej rodziny, jej losy wojenne, a także szczególnie sytuacje życiowe rodziców, rodzeństwa, męża, dzieci – ich wykształcenie, zawody, zajmowane stanowiska.

Brat Edward Józef - inżynier w ZDP, emeryt.

Moi Dział Bobrowski - lekarz, specjalista chirurgii szerszowej, emeryt.

Syrena Bobrowska: Ludzka Bolesława - inżynier - elektronik

- II - Bobrowski Leopold - inżynier - elektronik

siostra Jarowicka Zofia - lekarz - dermatolog

brat Jarowicki Władysław - inżynier - elektronik

Pożądane załączenie :

- dokumentów, wspomnień i fotografii dotyczących okresów przedwojennego, kampanii wrześniowej oraz okresu wojennego
- wykazu książek i artykułów, w których wzmiankuje się o służbie wojskowej autorki relacji i o jej formacji
- bardzo prosimy o podawanie , na nadsyłanych fotografiach, daty, nazwy jednostki, miejsca oraz w miarę możliwości imion i nazwisk osób tam uwiecznionych.

Czytelny podpis

Wanda Bobrowska

Data .....

I 13 Inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

- Ankieta, org., k. 1 s. 1
- Kwestionariusz, Warszawa 1981 r., ^{org.} k. 1 s. 1-2.
- Kwestionariusz „Towarzystwo Frontowych Drog”, org., k. 1 s. 1-2.
- Ankieta, Warszawa 1964 r., org., k. 3 s. 1-6

ANKIETA

1. Imię i nazwisko ..... Bobrowska Małgorzata

2. Nazwisko /ewent. pseudonim / z okresu służby wojskowej .....
..... Jurwik - Bobrowska

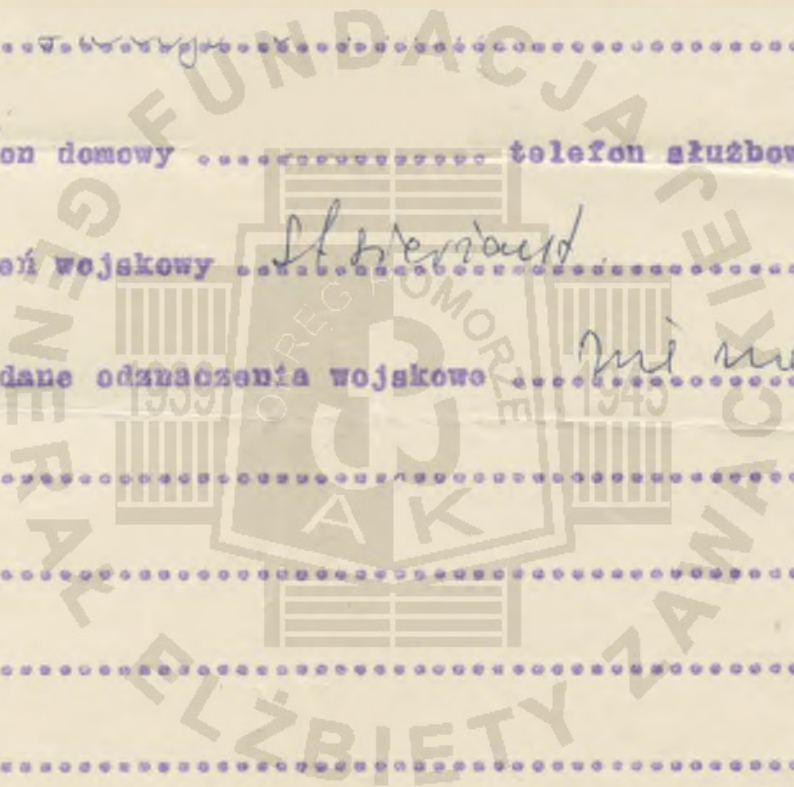
3. Dokładny adres zamieszkania ..... Warszawa, pl. Pełi-
.....

4. Telefon domowy ..... telefon służbowy 280001 wew. 283

5. Stopień wojskowy ..... St. sierżant

6. Posiadane odznaczenia wojskowe ..... Mi m.

7. Przebieg służby wojskowej 1 i 2 Baza Sanitarna 1 D.P.
i 11 D.P. w Dobrowie
i w kadetnictwie - Sierżant - młodszy 1945

W = 22
I/13/2

2300

KOŁO KOMBATANTEK I i II ARMII WP
przy Zarządzie Warszawskim Ligi Kobiet

*Wyski
SW*

KWESTIONARIUSZ

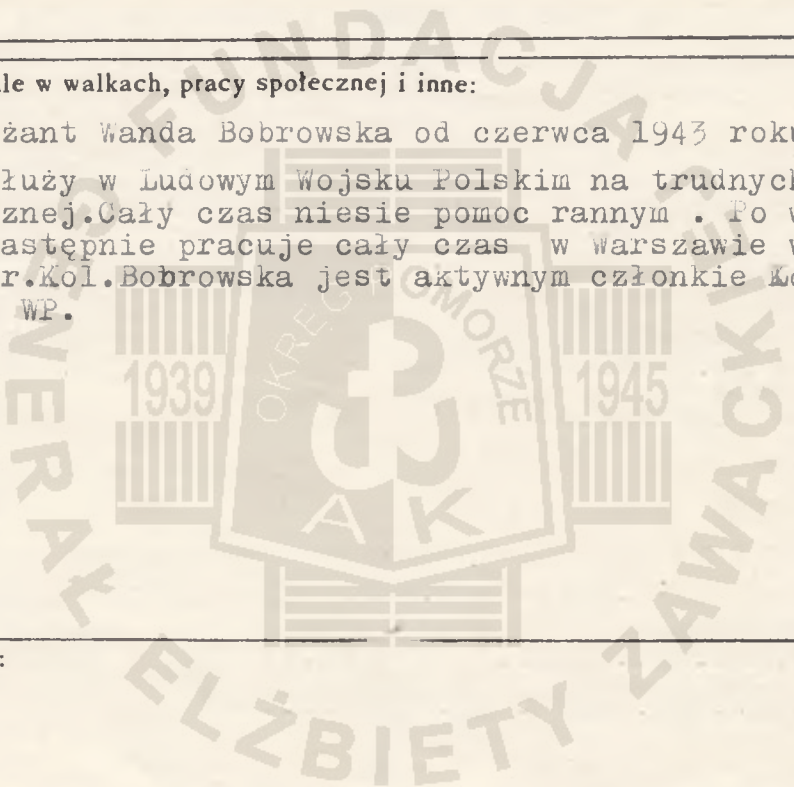
Imię i nazwisko Wanda BOBROWSKA		ewent. pseudonim	
Imiona rodziców Katarzyna , Michał		nazwisko panięskie Józwiak	
Miejsce urodzenia (miejscowosc, wojew.) Charbin - Chiny		data urodzenia 4.11.1924	
Adres: emerytura warszawa Plac		tel. Nr	
Miejsce pracy (ewent. rodzaj renty, emerytury) emerytura /z PAPU /			
(miejscowość)	(nazwa zakładu pracy)	(stanowisko)	tel. służb.
Przynależność partyjna: bezpartyjna		Wykształcenie (ogólne, specjalne) niepełne wyższe	
Przynależność do organizacji społecznych: ZBOWiD . Koło Nr.11 Śródmieście		Pełniona funkcja członek	
Inne organizacje . Liga Kobiet		. . . . .	
. . . . .		. . . . .	
. . . . .		. . . . .	
Służba wojskowa od 5.VI.1943 . do 8.XII.1945 .		Obecny stopień wojskowy . . . . . st.sierż-	
Nazwa jednostki wojskowej:			
1. 1-sza DP, Sam. Bat. Sanit. . . . . od VI.43		funkcja VIII-1943 siostra med.	
2. 2-ga DP, Sam. Bat. Sanit. IX.43		do XII.1945 funkcja . . . . . "	
3. . . . . od . . . . . do		funkcja	
szlak bojowy 2 DP im.J.Dąbrowskiego			
Udział w walkach: (wymieni ć miejscowości lub operacje wojenne)			
nie			
Czy była ranna lub kontuzjowana (gdzie i kiedy):			
Dokumenty potwierdzające przebieg służby wojskowej: zaświadczenie wydane przez 2 Batalion Sanitarny			
(rodzaj dokumentu)		(przez kogo wydany)	

Posiadane odznaczenia wojskowe i cywilne:

1. Rodzaj odznaczenia	2. Data nadania	3. Za jakie zasługi
Medal " Odra,Nysa,Bałtyk "	październik 1971 r	
Medal Zwycięstwa i Wolności	"	
Medal " ZaBerlin "	"	
Odznaka Grunwaldzka		
Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia	14.IX.1973 r.	

Dodatkowe dane o udziale w walkach, pracy społecznej i inne:

St.sierżant Wanda Bobrowska od czerwca 1943 roku , jako ochotniczka służy w Ludowym Wojsku Polskim na trudnych odcinkach służby medycznej.Cały czas niesie pomoc rannym . Po wyzwoleniu studiuje a następnie pracuje cały czas w Warszawie w PABie jako redaktor.Kol.Bobrowska jest aktywnym członkiem Koła Kombatantek I i II Armii WP.

Adnotacje Zarządu Koła:

Data wypełnienia kwestionariusza: Warszawa, dnia . styczeń . . . . . 19. 81. . roku.

K w e s t i o n a r i u s z

" T O W A R Z Y S Z E K F R O N T O W Y C H D R Ó G "

1. Imię i nazwisko *Bobrowicz Wanda*
2. Nazwisko panięskie *Lizwak* ew.pseudonim
3. Data i miejsce urodzenia *1824r. Cieszyń. Cisy*
4. Miejsce zamieszkania *Karłowice, pl.*
/miejscoowość, ulica, numer, powiat/
5. Miejsce i rodzaj wykonywanej pracy *restoracja w P.P.P.*
6. Data i miejsce wstąpienia do jednostki wojskowej, oddziału partyzanckiego, ruchu oporu *1943r. 5 czerwca. 1 Pułk partyzancki*
7. Czas, miejsce i rodzaj działalności w wojsku, partyzancie, ruchu oporu *5 czerwca 1943r. 1 Pułk partyzancki*
1 miesiąc 1943 - 8 grudnia 1945r. w druzynie
1 Pułk partyzancki
8. Czy brała udział w bezpośrednich walkach z okupantem, podać gdzie
walczyła z Armią tym. Przechowywała w J. Dobrosznicy
9. Czy była ranna, gdzie *nie*
10. Czy posiada dokumenty lub świadków, którzy mogą potwierdzić powyższe dane *nie*
11. Czy posiada dokumenty wojskowe i zdjęcia z lat walki, jakie
12. Czy należy do ZBoWiD *nie*
13. Inne organizacje społeczne do których należy oraz funkcje *nie*
14. Posiadane odznaczenia państwowe, wojskowe i społeczne *nie posiada*

Dodatkowe dane :

I/13/6

Irena Królikowska
Warszawa 10, ul. Sempołowskiej 3 m.25.

Warszawa, dnia 20.08.1967r.

A N K I E T A

Zamierzam napisać pracę o losach kombatantek po wojnie. Jako jedna spośród Was, pragnę poznać historię Waszego życia, która pomoże mi zbadać wpływ służby wojskowej kobiet na ich późniejszą pozycję w społeczeństwie i rodzinie. Proszę więc uprzejmie o szczerą odpowiedź na postawione niżej pytania, ewentualnie dołączenie na osobnej kartce swego życiorysu. Jeżeli pragniecie pozostać nieznane, ankiety można nie podpisywać lub podać tylko wybrany pseudonim. Mile widziane wszelkie zdjęcia, które po wykorzystaniu, na życzenie adresatki, mogą być zwrócone.

Z góry dziękuję za współpracę.

- Po demobilizacji osiedliłaś się: / odpowiednie podkreśl /
 w mieście stołecznym,
 w mieście wojewódzkim,
 w mieście powiatowym,
 w małym miasteczku,
 na wsi,
 w osiedlu.

Dlaczego:

niezbyt duży nadal w miasteczku

- Opisz pokrótce warunki, w jakich odbywał się Twój start życiowy po zdemobilizowaniu:

Do 1950r (demobilizacja) - g. 1845r) praca -
 Tęże na utrzymaniu siebie, ponieważ miałam
 dwóch małych dzieci.
 W 1950r. poszłam do pracy, oddałam jedno dziecko
 do żłobka, a drugie do przedszkola

3. Start ten wydatnie ułatwiła Ci : rodzina,
przyjaciele,
państwo,
społeczeństwo,
instytucje społeczne,
 radziłaś sobie całkowicie samodzielnie. /odpowiednie podkreśl/

4. Czy rozpoczęłaś naukę po zdemobilizowaniu:
 tak,
 nie.
 Jeżeli tak, to dlaczego uważałaś to za konieczne:

5. Rozpoczęłaś naukę - doksztalcenie się:

- już w roku 1945,
- kilka lat później, /kiedy/
- kilkanaście lat później,
- wcale nie uczyłaś się,

6. Jeśli rozpoczęłaś naukę, to czy:

- ukończyłaś szkołę podstawową,
- " " zawodową,
- " " . średnią ogólnokształcącą,
- " " " zawodową,
- wyższą.

(Rozpoczęła naukę i 3 lata później skończyła w celu zdobycia kwalifikacji.)

7. Co zdecydowało o takim wyborze:

Jeżeli przerwałaś naukę, to podaj przyczyny tej decyzji / ile klas ukończyłaś:

warunki domowe nie pozwoliły kontynuować studiów

8. Podaj zawód, w jakim pracujesz:

francuz

a/ Ile zarabiasz / jakie masz gospodarstwo/ :

3.100

b/ Jakie posiadasz mieszkanie:

dwupokojowe z kuchnią

c/ Czy posiadasz: Telefon,
radio,
telewizor,
adapter,
pralkę,
lodówkę,
odkurzacz,
 inne;

12. Czy jesteś zadowolona ze swych osiągnięć: - osobistych tak , nie.
 - zawodowych tak , nie.
 - społecznych tak , nie.
 - naukowych tak , nie.
 - małżeńskich tak , nie.
 - towarzyskich tak , nie.

13. Czy utrzymujesz więź z kombatantkami :
Tak, nie.

Dlaczego: Bo przeszedło mi ~~to~~ razem na najlepsze czasy
 miłości

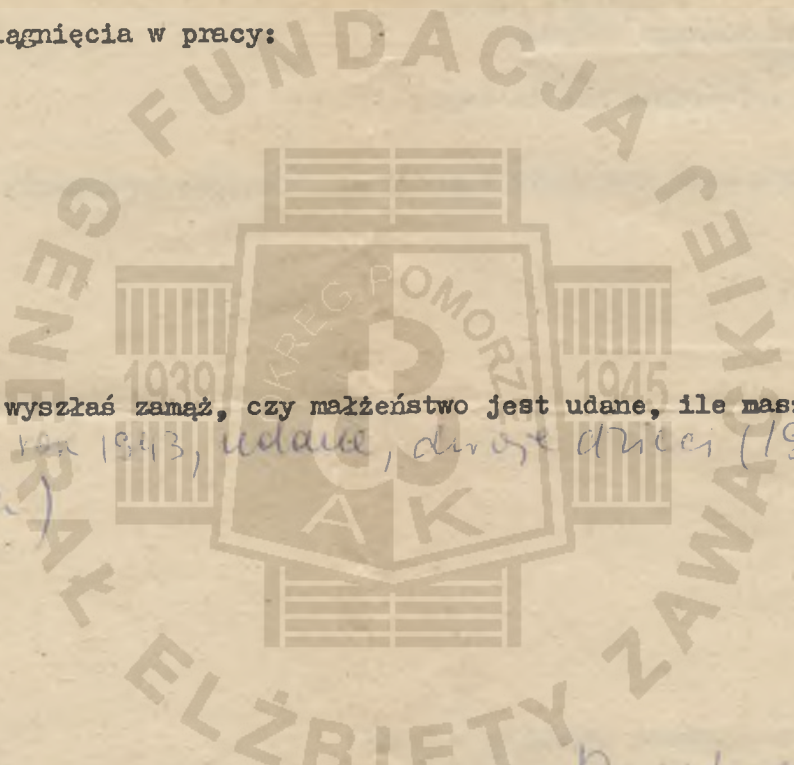
14. Opisz swoje osiągnięcia w pracy:

15. Napisz , kiedy wyszłaś zamaż, czy małżeństwo jest udane, ile masz dzieci,
 w jakim wieku: rok 1943, udane, dwie córki (1946 i 1948 r
 urodzenie)

16. Podaj, gdzie uczą się /uczyły się / Twoje dzieci: Politechnika
 warszawska (wydział Elektroniki i Maszyn rolo-
 cyjnych i pojazdów)

- Jak kierowałaś ich losami:
 tylko radziłam

- Czy nie zawiodły pokładanych w nich nadziei:
 nie

7/13/10

17. Czy Twoja rodzina szczyli się tym, że byłeś żołnierzem:

- tak, bardzo,
- tak,
- jest obojętna,
- nie.

Zilustruj to przykładami:

18. Czy swoją przeszłość żołnierską wspominasz z przyjemnością, czy z niechęcią: *z przyjemnością*

Dlaczego tak jest:

leś nie odnosić na swoje prawa

a/ czy uważasz, że służba wojskowa wpłynęła ujemnie na Twoją kobiecość?

nie, ma pozytywny wpływ

Podaj przykłady:

b/ czy uważasz, że służba wojskowa dała Ci jakieś szanse życiowe? *nie*

Podaj przykłady:

c/ czy ktoś Ci wytykał w sposób przykry okres służby wojskowej? *nie*

Podaj przykłady:

43A1.

19. Czy Twoja córka /dzisiejsza młodzież/ byłaby ,Twoim zdaniem, zdolna pójść w Twoje ślady, gdyby zaszła tego potrzeba?

nie

20. Podaj:

a/ Ile miałaś lat w chwili mobilizacji: 13

b/ Jakie miałaś wykształcenie? trzy lata medycyny.

c/ Gdzie mieszkałaś przed wojną: pod Moskwą 28 km.
- miasto stołeczne,
- miasto wojewódzkie,
- miasto powiatowe,
- miasteczko,
- wieś,
- osiedle.

d/ Gdzie mieszkałaś przed mobilizacją? pod Moskwą

e/ Gdzie pracowałaś? w Warszawie

f/ W jakim stopniu wojskowym opuściłaś wojsko? st. wierzniak

g/ Jakie otrzymałaś odznaczenia i kiedy? medale "za Berlin", "Warszawa!", "Odra i Nysa" za zwycięstwo nad Niemcami, brązowy medal "zaszczytnych na polu chwale" i t.d.

21. Czy chciałabyś coś jeszcze od siebie dodać:

Prokorska Wanda
W-wa, pl. Leńskiego 5m. 125

Jeszcze raz dziękuję Ci za udzielenie pomocy w tej pracy.

i

T. 2300/USK

ZSRR/LWP

BOBROWSKA Wanda
z d. Józwiak

Zródło informacji:

Kwestionariusz
Kwestionariusz "Towarzyszek Fronto-
wych Dróg"
Ankieta anonimowa z 1967 r.
Ankieta

Złożono:

Archiwum Pomorskie A.K.
87-100 Toruń ul. W. Garbary 2

I.Wierzb/99

Wa/22

a

2300/LSK

ZSRR/LWP

z d. JÓŹWIAK Wanda
zam. BOBROWSKA

1939

1945

I.Wierzb/99

Wa 122

FUNDACJA
GENERALNA
ELŻBIETY ZAWACKIEJ
AK

a

7. 2300 /usk

ZSRR/LWP

BOBROWSKA Wanda
z d. Józwiak

Adres:

Warszawa Plac
tel.

I.Wierzb./99
Wa 122

st. sierż. JÓŹWIĄK WANDA

zam. Bobrowska

LWP

Sam. Boon Samit II Div. Piech. I A. WP, pluton segregacyjny
pielęgniarka, st. sierż. Wanda Józwiak, od VII.45 Bobrowska, ur. 4.II.1924 r.
w Charbinie, 2 lata studiów medycznych w Moskwie, skąd ochotniczo do Armii
Polskiej w VI.1943 r. - zdemobilizowana ca. X.45 r. Zam. z mężem w Warsza-
wie, Praga Pln.pl. Hallera 5 m.125, tel. 619-29-24. Utrzymuje się z emerytur
swojej i męża. 2-je dorosłych synów z rodzinami oddawna poza Krajem. Jest
chora: nadciśnienie, przeszła zawał, leczy się w przychodni rejonowej.
Bitwy, w których brała udział oraz odznaczenia te same, jak w relacji Da-
nuty Łobockiej. Po wojnie pracowała w Polskiej Agencji Prasowej jako re-
daktor i tłumacz. Ona i mąż jako kombatanci korzystają z przysługujących
świadczeń. Ojciec jej w 1937 r. w Moskwie został aresztowany i rozstrzelany,
a Matka po wojnie zam. w Warszawie, już nie żyje. Zam. w W-wie jej ojczym
i przyrodnia siostra. Wanda Bobrowska jest na zdjęciu w książce J. Margule-
sa "Druga Warszawska Dywizja Piechoty 1943-1947" na str. 57

verte

"Kobiety w Samodzielnym Baonie Sanitarnym II Dywizji
Piechoty I Armii WP", t. WOJTYGA DANUTA zam. Łobocka,
1133/WSK, I/2/1; VI/3 (fot. us. manual); IV/1.

MG-98

też 21 plut. operacyjnym

1939

1945

OKRĘG POMOCZE

AK

W 1939 r. Elżbieta Zawacka została awansowana na pułkownika i w tym samym roku została przydzielona do 21 pułku operacyjnego. W 1945 r. została awansowana na generała brygady. W 1950 r. została awansowana na generała porucznika. W 1955 r. została awansowana na generała. W 1960 r. została awansowana na generała brygady. W 1965 r. została awansowana na generała porucznika. W 1970 r. została awansowana na generała. W 1975 r. została awansowana na generała brygady. W 1980 r. została awansowana na generała porucznika. W 1985 r. została awansowana na generała. W 1990 r. została awansowana na generała brygady. W 1995 r. została awansowana na generała porucznika. W 2000 r. została awansowana na generała. W 2005 r. została awansowana na generała brygady. W 2010 r. została awansowana na generała porucznika. W 2015 r. została awansowana na generała. W 2020 r. została awansowana na generała brygady.

JÓŹWIAK Wanda

